



A<sup>o</sup>  
**TSÁSZÁRI ÉS KIRALYI FELSÉG<sup>o</sup>**

**ENG E D E L M É V E R L.**

o o o o o o o o

**Nrő 27.**

Közt Bécsben, Sz. György Hatanak (Április 6-án)  
 4-dik napján 1797-dik Elztendőben.

*Hadi Környüállások.*

**A**z az örvendetes híj érkezett ide teg-  
 nap estve felé, hogy *Károly Fő Hertzeg*  
 úgy meg-verte a' magokat igen el bizott  
 Frantziákat *Márburgnál*, mely *Város Stá-*  
*jer-Országban* fekszik a' *Dráva* partján 8  
 mérföldnyire *Szala Vármegye* Szélétől,  
 hogy közel hat ezeren estek el közzülök. Jó

D d

Tudósítások jöttek Tirolisból is: mért mindön a' Frantziák mint valóságos hegyi tolvajok, *Bótzén* Városának tüzet vetettek volna, és nagy fényen *Brixen* Várossa felé tódultak: ottan Gr. *Loudon* Generális által nagyon meg-verettettek.

Tirolisnak hív Lakosai özfze-fogott erővel, vitézül vízfza-nyomták az ellenséget, *Brixen* Városától.

*Livornó*' el hagyására oly feltétel alatt kötelezték magokat a' Fr. ák, ha az Anglusok is oda hagygyák *Portoferrájót*: de minthogy ezt nem tselekedték az Anglusok: ők is benn maradtak *Livornóban* és még szaporodtak is. A' Kikötőhelyből, 17 kised Katona-hajójaik mentek ki Mártz. 5-dik éjtszakájánn.

*Bergamónak*, *Bresciának*, *Cremónának*, *Veronának*, *Vicenzának*, a' Velenzei Respublikától való el szakadásáról támadott hír, kezd valóságosodni, avagy tsak *Bergamóra* nézve, a' honnan ezt írták Mártz. 13-dikánn: „Az első Familiák ezen Városbann, Frantzia óltalom alá adták magokat. A' Velenzei Fő-Kormányzóktól való függés meg-szünt. A' Katonák, fegyver nélkül el botsáttattak. Municipálitás állíttatott fel, a' melynél mint egy nyóltz ezer Személyek esküdtek már bé. A' vóltt Gubernátor ma ment el in-

nétféle Háza-népével együtt, 's el me-  
netele előtt, következő értelmű Hir-  
detményt tétetett közönségesse:

*Éljen a' Bergamói Respubliká!* —  
*Bergamóban* Mártz. 13. dikánn 1797.

Ígérem a' *Bergamói* Népnek, hogy  
én, valami ki telhetik tőlem, mindent el  
követek a' végre, hogy *Bergamóba* víz-  
sza-térhessenek Familiáikhoz, mind Azok,  
a' kik vagy Velentzében vagynak fogva;  
vagy számkivettettek; a' Fr. Revolúzió  
eránt nyilatkozottatott értelmeikért.

Ottoloni Sándor.

„Tsak nem minden Lakosok Fr. Ko-  
kárdákat raktak fel. Bizonyosnak beszél-  
lik, hogy ugyan ez történt volna, *Veró-  
nában*, *Bresciában*, és *Cremónában* is.“

A' *Baváriai* Választó-Hertzeg, minden  
Palatinátusi Katonáit, *Baváriába* paran-  
tsolta, hogy ezen Tartományya' széleit  
erössen meg-rakhassa mindenütt fegyveres  
erővel.

*Würzburg* Várát védelmezhető állapot-  
ba igyekezik helyhezttetni a' Hertzeg-  
Püspök. Az újabb Tudósítások szerént,  
dolgozik is már azonn hátszáz Ember.

A' *Rajna-meljéki* Fr. Fő-Vezérek *Mo-  
reau* és *Hoche*, minekutánna elég sokat  
tanakodtak volna együtt: el váltak végre  
egymástól Mártz. 10-dikénn. *Moró* víz-

szá-tért a' Rajnai és Mosellai Sereghez, és már Mártz. 14-dikénn *Schiltigheimba* érkezett, a' hol volt a' nevezett Sereg' fő-quártélja. Onnét *Straszburgba* ment, a' hol egynehány napokat szándékozott műlatni. — *Hoche* Generálist; nem tsak a' *Számberi és Mózái Sereg' Fővezérjévé* nevezte a' Direktórium; hanem reá bízta; az el nyertt Alsó-Rajna' Tartományoknak fő-kormányozását is, és ily fővel adott is ki Mártz. 12-dikénn egy Rendelést; a' Rajna' bal-meljekei Pruszszus Tartományokra nézve, mely Rendelésnek ez az értelme:

„ 21-dik Mártziussal meg-szűnnek ezen Tartományokban minden frantzia Kormányzések, és azok helyett, egy ideigvaló Kommisszió állittatik fel öt Személyekből, melynek *Bonnban* lesz az ülő-helye. Minden régi jusok és rendtartások abba az állapotba helyhezttetnek vizsza, a' melyben voltak; az előbbeni Igazgató-Szék; a' Kamara; és a' Magistrátusok vizszalépnek hivataljaiknak egészsz erőben való folytatásába; a' Papság vizsza-nyeri a' maga jószágait; a' *Számberi és Mózái Sereg' Fővezérje'* parantsolatja nélkül; senkinek se' szabad vágni az erdőket. Mind-azáltal a' Fő-Uráság ezen Tartományok felett; továbbra is a' Fr. Respublikánál marad. A' fenn-említett *Bonni Kommisszió*

egy Kommisszáriust nevez ki a' Pruszszus Tifzti-Székekhez, a' ki azokkal szüntelen egygyütt munkálódik, 's tartozik annak is végire járnai: Mint viselték magokat a' fenn ki tett napig a' Fr. Tifztviselők? A' Pruszsziai Kamarának által-adattatnak egyszeribe minden számadások, melyeket meg-vigálvánn. Az, ha mi hibát talál benne: eleibe terjeszti a' Bonni Kommissziónak. Az újj Magistrátus is levelezni fog a' Bonni Kommissziónal, 's nevezetessen, tudósítja Azt rendszerént minden Hónapbann. Az adót, valamint az erőltetett költsönből még hátra-maradott részt a' Fr. Főadófzedőhöz kell be-fizetni, 's töle quietántziákat venni. Requizítziót senki se' tsinálhat (az az rendkívülvaló adót nem kívánhat) ezen Tartományokban: de ha nem lenne kész-pénzzek a' Lakosoknak, adójok' ki-fizetésére; vagy ha a' hadi környülállások szükségessé tennék az eleségbeli requizítziót: tehát arra az esetre egy mázsa búza el fog vevődni (a' Fr. ák által) 9 líverbenn; egy mázsa rozs, 6 líverbenn; egy zsák árpa 6 lív. benn; egy mázsa széna 45 szólban, egy mázsa szalma 1 líverbenn; 1 font hús  $4 \frac{3}{4}$  szólban. Minden Királyi Tifztviselők, kik a' Rajna' jobb partjára költöztek által: hívattatnak vizsgálva, a' magok hivataljaiknak újjolag-való folytatására. Ha ki hal valamelyik a' Tifz-

wiselők között: új Tagot választanak Annak helyébe a' több Kollégák, mely választást meg-erősíti a' *Bonni* Kommisszió.

A' *Strafsburgi* Újságnak 20-dik Mártiusi Darabja fzerént, maga *Moró* Fővezér Páris felé szándékozott más nap indulni; a' *Rajnai* és *Mosellai* Sereg' fő-kvartélyját pedig *Schiltigheimből* *Molsheimba* parantsolta által-vitetni, *Strafsburghoz* 4 óránnyira.

*Kolóniából* Mártz. 21-dikén: — „*Hoche* Generális egy Rendelést tétetett közönséggé, ezen el foglalt *Alsó-Rajnai* Német Tartományokra nézve: melynek Tzikkelyei szinte meg-egyeznek, a' *Pruszszus* Tartományok eránt ki-adott Rendelés' tzikkelyeivel. A' *Juliacumi* Tartományokban, a' *Kolóniai*, *Treviri*, *Moguntzai*, *Választó-Hertzege*ségében is minden Tisztiszékek, a' régi lábra állítatnak visszra. A' mi régi Senátusunk, ma kezdett ismét előbbeni hivataljának folytatásához.

A' *Pruszsziai* Királyt újra meg-bántották a' Fr. ák. Mártz. 16-dikán t. i. meg-lepte Fr. Generális *Simon* egy Osztály Fr. Lovassággal, a' *Werdeni* *Benedictínus*-Apáturságot 's előmutatván néki *Hoche* Fővezér' parantsolatját, 4 száz ezer lívert kívánt tőle.

Az Apátúrság' részéről vátig vátató-  
dott, hogy *Werden* Városa belől esik a'  
Demarcatió-líneájann, és hogy valamint  
a' Város, mely Evangélica, szintén úgy  
az Apátúrság is, a' Pruszsziai Felső-  
Urasága és pártfogása alatt vagon: de  
haszontalan vólt minden beszéd, mert *Si-  
mon* Generális azt mondotta, hogy néki  
a' parantsolatjához kell magát tartani, 's  
6 Kezeseket küldött el az Apátúrság' Tag-  
jai közzül *Düsseldorf* ba. A' Pruszsz. Tiszt,  
ki a' Demarcátzió' líneájának Védelme-  
zője, azon a' részenn jelentette, hogy Ő  
ugyan nem állhat ellent, mert kisebb erő-  
vel vagon: de protestált *Simon* Generá-  
lis' erőszakos tselekedete ellen, úgymint  
a' mely által nyilván meg-sértetik, a' Prusz-  
sziai Udvar, és a' Fr. Respublika között  
lett Békességkötés. Az Apátúrság, egye-  
nessen a' Pruszsziai Felsőghez folyamo-  
dott óltalomért.

Az újjabb Londoni Tudósítások, egy-  
nehány rendbéli új nyereségeiket számlál-  
ják az Ánglus hajóknak. Ilyenek: the  
Young Batavia nevű Hollandus Rabló-  
hajó; 3 Fr. Rabló-hajók; purissima Con-  
ception nevű Sp. hajó, mely, 30 ezer font  
sterlingre betsültetik.

Az Ángliai Ország-gyűlés 2-dik Táblá-  
jának 5-dik Mártziusi Ülésébenn, *Wilber-  
force* Bird Úr sürgette azon Törvények-

nek el töröltetését, melyek még nem engedték, hogy az élelmeket munkájokkal kereső Személyeknek, hűz sillingert, és még kevesebb summaért is Kötelező-Írások adattathassanak. Reá-állott a Gyűlés, *Wilberforce* Úrnak javaslatára. *Sheridan* Úr kommandálására pedig el-vegeztetett, hogy kéri kell a Királyt Felségek sok apró ertz-pénzek verettetésére.

Az Angliai Bankót meg-visgalta egy Ország-gyűlési Kommisszió, 's oly jó állapotban találta, hogy 3,826,890 ezer font sterlinglel mutatható. Ez többet, részszereint a 'Státus' Kötelező-Írásiban; részszereint váltó-levelekben (vechselekben) részszereint ezüst-rúdokban; részszereint készpénzben; mint a' mennyire megy, a' nála le-téve levő pénze Másoknak.

Északi Amerikában 30-nál több hajókat tartóztattak vissza a' Respublika-Eljárói, olyanokat, melyeknek Fr. Országba volt szándékjuk, de még csak kezdeték a' rakodást; a' melyek pedig már sok terhet fel-raktak: azoknak Anglia felé mutatódott az út.

A' *Mádriti* Újságnak még 4-dik Mártziusi Darabjában se' vólt emlékezet, a' Februárius' 14-dikenn történt tengeri verkedésről: de mind *Mádrit*ből, mind más Spanyol Városokból költt magános Leve-

lek meg-vallják, hogy a' Spanyol Hajó-  
seregnek tetemes kára 's vesztesége lett  
az említett napon. Úgy meg-rongálták  
az Anglus golyóbisok még a' Sz. Három-  
ságról neveztetett nagy hajókat is, hogy  
kénytelenítették le-szállani róla a' Vezér,  
és két Fregátok által vizsza küldötte azt  
a' Cadixi Kikötőhelybe, a' hol 4 száznál  
több Hóltak és Sebesek szedettek le róla.

Portugalliából írják, hogy a' 14-dik  
Februáriusi diadalmas hartz utáni szeren-  
tsésseni érkezett 4 el nyert Spanyol líneal-  
hajókat Anglus Admirális *Jervis* a' Lis-  
bonai Kikötőhelybe, a' hol nagy örven-  
dézzel fogadtatott, és ki nyitattak neki  
a' Magazinok, melyekből meg-orvosol-  
hassa a' hajójaiban esett kárt.

Mind Portugalliában, mind Spanyol-  
Országban, erőssen tetetnek az egymás  
ellen intézett hadi készületek.

A' Lisbonai Udvar meg-hirdettette,  
hogy minden harminczad nélkül bé szabad-  
vinni Portugalliába a' puskaport, fegyvert,  
lisztet, 's egyéb éfféléket. Hogy a' rend-  
kívülvaló hadi-költségeket annál inkább  
meg-bírhassa: sok Kötelező-Írásokat tett  
folyamatba kész-pénz gyanánt, melyekért  
száztól egy interes jár esztendőnként. Azok-  
nak pedig, a' kik summásan váltanak ef-  
féle Obligátziókat magokhoz: egyéb hála-

nok is ígértettek. — A' Rekruta-szedésre nézve, minden Privilégyiomok el töröltettek, 's közönséges Törvenynyé tétetett: Minden Alattvaló köteles az Ország' általmazására.

A' Spanyol Királynak, a' Portugalliai Igazgató - Királyi Hertzeg ellenn erányzott hadi szándékáról és készülleteiről, így ír egy Levél, mely, Mártziusnak 3-dikánn költ *Mádrítból*: „ Minekutánna híre érkezett ide: mint fogadtatott *Jervis* Anglus Admirális a' Lisbonai Kikötőhelyben; mint készítetteti ott hadhoz a' mi Hajósseregünkből el nyertt 4 líneai hajókat; 's mint pótolja a' Hajóslegényeik' hijánosságát, Portugalliai, Genuai, és Nápolyi Hajós-Legényekkel: szinte el kerülhetetlennek látszik már a' Portugallusokkal vadó had: 's talán az arról való Jelentés, prés alatt is vagon már. Úgy hallatik, hogy a' földi vagy szárazravaló Katonáink' száma, *Galléciábann* és *Estremadurábann*, hatvan ezerre fog neveltetni. A' bizonyos, hogy tíz napoktól fogva sürgető parantsolatok küldettek mindenfelé, újj Katonák' szedése eránt.

A' *Bresti* Kikötőhelybéli készülletteik a' Fr. áknak, szakadatlan folyamatosan vagnak. 17 líneai hajók már készen állanak; hanem 13-onn még dolgozni kell.

*Brestből* egy Hirdetményt tett közön-  
ségessé *Hedouville* Generális, melyben je-  
lenti, hogy Ő neveztetett, a' Napnyúgo-  
ti tenger-meljekekenn lévő 4 Ofztályok'  
Vezérjévé, *Hoche* Generális' helyébe, és  
hogy ő, mind belől igyekezik fenn-tartani  
a' tsendességet, mind pedig külső meg-tá-  
madások ellen is védelmezni a' partokat;  
és hogy Ő a' Számberi 's Mózai Sereghez,  
két Fél-Brigádát, és egy Lovas Reg. et  
küldött.

A' Fr. Respublika' idei költségeinek  
's jövedelmeinek meg-határozására egy  
Kommiszziót nevezett ki az Iffjabbik Tör-  
vényhozó Gyűlés, Mártz. 8-dikánn terjesz-  
tette a' Kommiszzió, a' Gyűlés' eleibe a'  
maga munkáját, 's ezer millióra summálta  
fel az egy esztendei költségeket: 450 mil-  
lióra t. i. a' rendeseket; 550-re pedig a'  
rendkívülvalókat, de egyszersmind jelen-  
tette, hogy amazok között nints fundus,  
30-ra; ezek között pedig 314-re.

### *Elegyes Tudósítások.*

*Frantzia-Ország' belső állapotja, a' Di-  
rektórium által le-rajzolva:*

Mártz. 15-dikénn egy Írást küldött a'  
Direktórium az Iffjabbik Törvényhozó Ta-  
nátshoz, mely Írásábann így fejezi ki ma-  
gát: „Az a' bátorság, és hathatosság,  
melyel dolgoznak Kegyelmetek állandóul

a' Pártos-felekezetteknek el nyomásabann, nem enyészttette még el minden ő reménységjeket. A' Rojalismus és az Anarchia, melyek, az eszközeikre nézve ellenkeznek ugyan egymással, de meg-egygyeznek a' tzeljokbann; fenyegetik még a' Respublikát. A' Direktórium Executivum (Végrehajtó-Kormányfűék) szemmel tartja és tartoztatja őket: de kénytelen ki-mondani Kegyelmetek előtt, hogy mennél inkább megveti ő (t. i. a' Direktórium) minden erejét: annál inkább nevededik azoknak vakmerősége, 's nyög gyakran, midőn el nézi a' maga tehetetlenségét, melybe ejtik őket a' sok tökéletlen Tisztviselők; kik gátlói inkább, mint sem előmozdítói az ő szándékainak; és a' kik még nem is takarják a' magok gonólszagát; hanem nyilván elvonták magokat a' Republikánusoktól, az új Konstitúzió Baráitól, és ezen Konstitúzióhoz esküvéssel kötelezni magokat elmulatták. — Minekutánna még bővebben is el beszéllette volna ezután a' Direktórium, hogy számos Tisztviselők, és még egészsz Magistrátusok se' esküdtek meg a' 21 dik Januáriusra ki-szabott republikánus esküvéssel: ezt a' Kérdést tette fel a' Gyűlésnek: Ha valyon nem lehetne e' Azokra alkalmazatni a' Respublika 4-dik esztendeje *Ventose* Hónapjának 17-dikénn (Martz. 7-dikénn) hozott Törvényt?

a' mely Kérdés eránt való végzést igen siettette, a' Kontrarevolúzionisták ellen kemény eszközöket mondott szükségessé- nek, 's végre azt a' Kérdést is támasztotta: Ha nem jó volna e' a' Nemzet-gyűlési Tagok' Választóitól is kívánni, a' 21-dik Januáriusi esküvést.

Végző sorai a' Direktórium' Írásának, ezek: „Olyan egyébaránt a' Respublikának mostani állapotja: hogy bizonyosan a' Rojalisták és Anárchisták, egyformán szereztes előmenetelet reménylik önnön gonosz szándékjoknak a' közel- lévő választásoknál fogva. Mind ketten igyekeznek, közönséges hivatalokat szerezni a' magok Tzimborássaiknak. Látni lehet a' Plánumot, az utólszori Öszfzesküdtteknél talált Írásokbann; és olyan az Anárchisták' Plánuma is, kiknek a' most *Vendomban* lévő Fejeik, tudjuk mi- tsoda vakmerőséget követnek el, 's mi- tsoda eszközöket fordítanak ügyök' meg- íteltetésének késleltetésére, és minémü bi- zodalmat nyilatkoztatnak akaratiok ellen is. Más részről vagynak olyan Ujságírók, kik nyilván hirdetik a' Rojalismust, a' Törvények eránt engedetlenségre készítetik a' Lakoso- kat; 's utálatot, ragalmazást, és gyűlölséget harítanak a' Kormányfizekhez tartozó min- den Személyekre. Nyomtatják 's szellez- tik mindenféle a' Kiköltözttek' mentsegét

(apológiáját); végre a' Respubliká, úgy szólván, Problámává lett, és az ellenségei' vakmerőségéből ítélvén, szinte lehetne kételkedni a' lételéről is.

Velentzének belső bajaihoz az a' külső is hozzá járult, hogy az *Algéri Dei* felmondotta néki a' Békességet.

*Orosz-Birodalombéli Tudósítások:* — Húsvét első napjára határozottatott a' Koronázás, melynek tzeremóniájára, hatvan ezer Katonák rendeltettek *Moskauba*. — Kurlándiai *Károly* Hertzegnek 's a' Feleségének és Maradékaiknak öt ezer Taxásokat ajándékozott a' Tsászár örökre. — Hertzeg *Subownak* minden Írásai elpésztettek, és hivatala folytatásának megvizsgálására egy Kömmiszzió állítottott fel; melyre az által szolgáltattott alkalmatosságot a' Hertzeg, a' mint írják, hogy a' Státusnak hét millió rúbeltjét felejtette magánál, részszerént értz-, részszerént papiros-pénzben. — A' *Jordán* Innepe (Kis-Karátson) igen pompáson tartatott az idén Pétersburgban. 20 ezer Katonák állottak ki annak tizteletére, kik a' Tsászártól, egy egy rúbelt kaptak ajándékbann. Az innepelés közben, kaláts, égettbör, és kenyér ösztogatódott ki a' Nép között. — A' Nemesi- és Polgári-rendű Leányok *Pétersburgi* Fundátziójára való fő vigyázást ma-

gára vévén önként a' Tsászárné, maga írt saját kezeivel regulákat, a' melyek szerént folylyon a' nevelés ezentúl az említett Fundátzióban, 's ezen regulákat megerősítette a' Tsászár. Kétszáz Szüzek helyett, háromszázan fognak ezentúl, részszerént a' Nemesi- részszerént a' Polgári-rendből fel-vétetni a' Fundátzióba.

A' Szerviai hadi készülétek, a' *Widdini* pártos Basa ellen vagynak.

*Berlinben* szerentséssen szülé az első Magzatját, egy egészséges Hertzeg, *Radzivil* Antal Hertzegné, a' ki egyetlen egy Leánya Pruszszus Királyi Hertzeg *Ferdinándnak*.

A' Német-Birodalom' *Regensburgi* Gyűlésénél Tsászári Fő - Kommisszáriusságot 23 éltendőig folytatott *Thurni- és Taxisi Anselm Károly* Hertzeg, le-tette ezen fő-hivatalát, 's helyébe, a' leg-nagyobbik Fia, *Sándor Károly* Hertzeg neveződött a' Tsászári Felség által, kinél már 25-dik Mártziusbann a' szokott kötelességet meg is tette.

### *Béts.*

A' Ts. K. Katonaság' élelmére megkívántató szállítások' Fő Elintézője *Wimmer* Oberstlieutenánt Úr, kiről írtuk a' mi napában, hogy *Sz. István*' Rendje' kis Ke-

refztjével tiszteltetett még Ő Felségétől,  
126,400 forintokból álló summát ajánlott  
hadi segítségül, 800 Vasas Katonák alá va-  
ló külföldi lovak' szerzésére.

*Magyar - Ország.*

A' Magyar Kir. Helytartó - Tanács'  
Cancelláriája' Directora *Skerletz* Ferentz  
Úr nyugalomra bocsátatván, helyébe  
Consiliarius *Darvas* Ferentz Úr nevezte-  
tett a' Consiliumnál Cancellariae Dire-  
ctorrá.

*Pestről* Mártz. 26-dikán 500 Rekru-  
ták szállítattak el forspontonn, a' *Devias*  
Obrist-Batalionjának pótolására, a' Rajnai  
Sereghez. Követtek azokat Mártz. 28-di-  
kán más, 67 Rekruták, kikhez Pozson-  
ban a' *Ferdinánd* Fő-Hertzeg' gyalog Reg-  
je verbunkja, 1860t adott: 's ezek is a'  
Rajnai Sereghez küldöttek mindenütt for-  
spontonn.

*Josepho Szarvasy Caesareo - Regionum Ca-*  
*strorum Colonello, et ad Nobilem Tur-*  
*mam Hungaricam Locumtenenti pró*  
*19-a Mártii 1797.*

Quae Tibi dona feram? tua virtus jam Tibi totum  
Adtulerat: Crux Sacra Deo, tua pectora Marti,  
Ornat, et aucta gradu procedit, digna Viro dat  
Praemia. Cervus aquas sitiens per devia saltat:  
Intrepidus: Tu multa viarum, multa furentis  
Hostis et arma, atque dolos, multos superare labores  
Debueras, sitiens virtutem; O Nobilis ardor!  
Vive diu! crescat virtus, crescant et honores!  
Accipe quae votans sincerus mittit amicus.

Nemes.